

תזכיר חוק חדש מבקש לתת שיקול דעת רב יותר לשופטים בעת גזירת הדין

תיקון 113 לחוק העונשין יצר סדר והבנייה של שיקול הדעת השיפוטי בגזירת הדין מצד השופטים. במסגרת תיקון זה, על השופטים לקבוע ענישה לעבירה בגינה הנאשם מורשע, שמלבד מנסיבות מיוחדות [§] אין אפשרות לחרוג ממנו. מתחם הענישה ייקבע על פי שיקולים הקשורים בנסיבות ביצוע העבירה בלבד. אמנם מאז, עלו טענות מצד שופטים רבים על כך שמרחב שיקול הדעת שלהם בגזירת העונש הוצר יתר על המידה ולכן יש לאפשר להם לחרוג ממתחם העונש ההולם בהתקיים נסיבות אישיות חריגות. על כן, נוצר בשנת 2015 תזכיר חוק הנותן מענה לאותן בעיות ומטרתו להרחיב את שיקול הדעת שניתן לשופטים אשר קובעים עונש לנאשם. מדוע נוצר התזכיר? מה המלצותיו? כיצד יכול הוא לסייע לנאשם? עו"ד אסף דוק מסביר.

תזכיר חוק העונשין החדש מבקש לאפשר שיקול דעת רב יותר לשופטים בעת גזירת הדין

תיקון 113 לחוק העונשין שהתקבל בשנת 2012 יצר מציאות משפטית שונה, בכך שקבע ששופטים אשר גוזרים את דינם של נאשמים, צריכים לקבוע מתחם ענישה אליו הם מחויבים בפסק הדין, המבוסס על סוג העבירות שבהן הורשע הנאשם, ועל הנסיבות הקשורות לעבירות בלבד. רק בשלב גזירת הדין השופט יכול להתחשב בטיעונים שונים הקשורים לנסיבות האישיות של הנאשם, במידה והוא רואה לנכון לסטות מהמתחם שנקבע. כמו כן, כלל השיקולים לקביעת מתחם הענישה והשיקולים לגזירת העונש הסופי יהיו גלויים, כך שניתן יהיה לערער עליהם. לכאורה, מדובר בתיקון מבורך היוצר סדר, בהירות ושקיפות, בתהליך גזירת העונש למורשעים בעבירה. אמנם, לאורך הזמן התגלו מספר בעיות להם היה צריך למצוא להם מענה.

המלצה ראשונה של התזכיר - אפשרו לשופטים לחרוג ממתחם העונש ההולם בהתקיים נסיבות אישיות חריגות

בעקבות הטענות על כך שתיקון 113 פוגע בחופש שיקול הדעת של שופטים, נוצר [תזכיר חוק העונשין \(הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה - תיקונים שונים\)](#), התשע"ו-2015, אשר מאפשר לשופטים במקרים חריגים לקחת בחשבון את הנסיבות האישיות של הנאשם כאשר הם סבורים שזה מוצדק להקל עליו. התזכיר מאפשר לשופטים לתת את המשקל הראוי לנסיבות האישיות כגון גילו ומצבו הבריאותי והגופני של הנאשם, בבואם לגזור את העונש. כמו כן, התזכיר מאפשר לשופטים לחרוג ממתחם הענישה כאשר התקיים מצב של עינוי הדין: כאשר ההליך המשפטי ארך זמן ממושך, שלא באשמת הנאשם. בתזכיר צוין שהשימוש בחריגים אלו יהיה במקרים נדירים בלבד, תוך שהשופט ינמק בפסק הדין מדוע בחר להקל באותו מקרה חריג.

המלצה שנייה של התזכיר - קידום הקמת ועדה מייעצת לענישה

לא פעם אנו מתרעמים כאשר מתבצעת בתקשורת השוואה בין מספר אנשים שהורשעו בעבירה דומה, כאשר עולה שהעונשים שנגזרו עליהם שונים מאוד. בכדי להתמודד עם בעיה זו, בתזכיר החוק משנת 2015 נקבע שתוקם ועדה מייעצת המורכבת מאנשי סנגוריה ופרקליטות, שופטים, שוטרים, עובדים סוציאליים, סוהרים, ועוד. תפקידה יהיה קביעת מתחמי מוצא לענישה, שעליהם יוכלו השופטים להתבסס כשהם גוזרים את העונש, אך לא יהיו מחויבים לכך. מתחמי מוצא אלו יהיו מבוססים על בחינה של מהי הענישה הנהוגה בעבירה שבגינה הם פוסקים. הדבר יאפשר לשופט - בבואו לגזור את גזר הדין, להתבסס על תיקים דומים בהם המורשע נענש, ובכך להקטין את השונות הקיימת בין חומרת העונשים על עבירות דומות. כמו כן, הועדה תקים יחידת מחקר שתבצע ותפרסם מחקרים הנוגעים לאכיפה, חקיקה וגזירת דין. מידע זה ישמש את הממשלה ואת הציבור בבחנם את המדיניות הקיימת.

המלצה שלישית של התזכיר - שיפור אופן גזירת הדין במקרים של ריבוי עבירות

בנוסף להרחבת האפשרות למתן שיקול דעת ויצירת בסיס מידע שעליו יוכלו להסתמך בעת שהם קובעים את העונש, התזכיר גם מציע תיקונים לסעיף של ריבוי עבירות. התיקון הראשון שהתזכיר מציע בהקשר הוא החלפת המושג "ריבוי עבירות", ל "ריבוי מעשים".

לשינוי המושג יש השפעה פרקטית: על פי התיקון השני של התזכיר, במצב שבו בוצעו מספר מעשים פליליים שונים שעל כל אחד מהם צריך לכאורה לגזור עונש שונה, יש לבחון עד כמה הם בוצעו באותו זמן או באותו מקום, ועד כמה הדבר העצים את הפגיעה בקורבנות. כך, ככל שמספר מעשים פליליים נעשו במרווחי זמן ומקום גדולים יותר וכל מעשה גרם לפגיעה נוספת באותו קורבן ואף בקורבנות נוספים - כך יהיה ניתן להגדירם כאירועים שונים שעליהם יש לגזור מספר עונשים. אמנם, במידה והמעשים נעשו בסמוך אלו לאלו, ולא הובילו לפגיעה נוספת בקורבנות, כך יהיה ניתן להגדירם כאירוע אחד שעליו יש לגזור עונש אחד.

התיקון השלישי מגדיר שבמידה ומדובר בעבירות לא קשות שלא גורמות לנזק רב, כך הדבר יאפשר לשופט לקבוע שלמרות שמדובר במספר מעשים, הם ייחשבו כאותו אירוע וכאותה עבירה. עם זאת, במצב בו המעשים הם חמוריים ומביאים לפגיעה קשה בקורבנות, כך הם ייחשבו כמספר אירועים. לדוגמה במצב בו אדם מבצע מספר עבירות מין לאורך זמן.

הצורך בייצוג משפטי הולם בשלב הטיעונים לעונש

לאחר שבית המשפט החליט להרשיע את הנאשם, מגיע [שלב הטיעונים לעונש](#), שלב חשוב וקריטי ביותר שמשפיע על גורלו ועל חייו, שכן בו דנים בשיקולים לחובתו ולטובתו לעניין העונש. הנאשם רשאי להביא באמצעות עורך דינו ראיות להקלה בעונש כגון נסיבותיו האישיות, עברו, משפחתו, מצבו הכלכלי ונסיבות ביצוע העבירה. מנגד, התביעה שבדרך כלל מעוניינת בהטלת עונש מחמיר, תציג שיקולים שימחישו את חומרת העבירה על ידי הצגת עברו הפלילי ואף ראיות לבקש עדות מנפגע העבירה באשר למצבו הנפשי.

שגויה הטענה הרווחת כי שלב הטיעונים לעונש הינו שלב פשוט ודי בהבעת התנצלות בכדי שבית המשפט יקל בענישה. יש לזכור כי שלב הטיעונים לעונש הינו שלב קריטי ביותר על חייו של הנאשם ומכתיב הוא את גורלו. על כן, אין להקל בכך ראש ויש להיעזר בשירות המשפטי המקצועי ביותר בשלב זה, וכמובן עדיף טרם כך.

משמעותו של תזכיר החוק, הוא שניתן שיקול דעת רב יותר לשופטים, כאשר הם גוזרים את עונשם על נאשמים. חשיבות הטיעונים בדבר נסיבות חייו של הנאשם מתחזקת, לאור תיקון זה. במידה והנך ממתין לגזירת העונש בעניינך, ישנה חשיבות עליונה לכך שתתייעץ עם [עורך דין פלילי מומחה](#), אשר ישכיל לשכנע את בית המשפט בכך שיש בנסיבותיך האישיות - כגון מצבך הבריאותי, הנפשי, המשפחתי, גילך, הזמן הרב שעבר מאז העבירה ועוד, בכדי להצדיק הפחתה מהענישה בעניינך. היסטוריית הפסיקה מראה שייצוג בידי עורך דין פלילי מומחה יכול להביא להפחתה משמעותית בענישה גם כשנדמה כ"שכלו כל הקיצים", ושהעונש אשר יושת על ידי בית המשפט יהיה כבד ביותר.

במידה ומתנהל נגדך משפט פלילי, באפשרותך לפנות להיוועצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [להשאיר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}